

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความต้องการแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 2) เพื่อพัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 3) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 4) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทาง ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นศึกษาความต้องการแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและนำแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นแบบมีโครงสร้างตามกรอบแนวคิด ไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีลักษณะเนื้อหาเป็นแบบสอบถามความต้องการได้แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 รายการ ได้แก่ 1) การตั้งคำถาม 2) การให้ความสำคัญแก่ความคิดที่หลากหลาย 3) การสื่อสารให้ทราบทั่วกัน และ 4) การตรวจสอบการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยขั้นศึกษาความต้องการแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ (ฉบับที่ 1) โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละของคำตอบแต่ละข้อ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นพัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม (ฉบับที่ 2) โดยนำผลจากการศึกษาความต้องการในขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ในบทที่ 2 มาพัฒนาและจัดทำเป็นแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยให้ตรงตามความต้องการ และตรงตามหลักวิชาการ โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม จากนั้นทำการสังเคราะห์และพัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของ ผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุง แก้ไข ตามข้อเสนอแนะ แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม (ฉบับที่ 3) โดยนำผลจากการศึกษาการพัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมซึ่งได้มา ในขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำเป็นแบบสอบถามความเหมาะสมของแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) กำหนดเกณฑ์การยอมรับความเหมาะสมของแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในข้อใดมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.00 ถือว่ารายการในข้อนั้นมีความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม (ฉบับที่ 4) โดยผู้วิจัย นำผลจากการศึกษาความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งได้มาจากขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบสอบถามความเป็นไปได้ของแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในขั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขั้นตอนที่ 4 นี้ แบบสอบถามเป็นชุดเดียวกันกับขั้นตอนที่ 3 จึงไม่ได้มีการหาค่าความเชื่อมั่นซ้ำ

อีก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t-test) เหน้ในการพิจารณาความเป็นไปได้ของแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีรายละเอียดดังนี้คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) มากกว่า 3.50 ขึ้นไป และเมื่อทดสอบค่าที (t-test) จากค่าเฉลี่ย ($\mu \geq 3.50$) มีระดับนัยสำคัญที่ .05 จะถือว่ารายการนั้นมีความเป็นไปได้

สรุปผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวิธีดำเนินการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม
2. แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย การตั้งคำถามได้แก่ การจัดระบบและจัดสรรงานให้ตรงตามความสามารถ การให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกแก่สมาชิกในทีม ด้านการทำงาน เปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา รวมทั้งตรวจสอบ ติดตาม กำกับดูแล และเผยแพร่ผลงานที่ได้รับให้แก่สมาชิกในทีม การให้ความสำคัญแก่ความคิดที่ หลากหลาย ได้แก่ การเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมคิดริเริ่มโครงการใหม่ ๆ กล้าแสดงความคิดเห็น มีการเรียนรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ การสื่อสารให้ทราบทั่วกัน ได้แก่ การส่งเสริมให้สมาชิกในทีมศึกษาหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ พร้อมปรับแนวคิดให้สอดคล้องกับองค์กร และการตรวจสอบการเรียนรู้ ได้แก่ การนิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินงาน ทบทวนตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงาน และแจ้งความก้าวหน้าให้แก่สมาชิกในทีมทราบ
3. แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ การพัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขององค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 46 รายการ เป็นแนวทางการปฏิบัติที่ตรงกับความต้องการ และตรงตามวิชาการ แนวทางการปฏิบัติ แต่ละรายการมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้ในองค์กร จึงนำประเด็นมาอภิปรายผล ได้ดังต่อไปนี้

1. การตั้งคำถาม มีรายการที่เป็นไปได้ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวางแผนและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ให้คำปรึกษา แนะนำแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนเมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงาน และจัดให้มีกระบวนการทำงานเป็นทีมส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้และทักษะในการนำเสนอความคิดการทำงานเพื่อมาแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เตรียมจัดสรรงานให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียนตามความสามารถที่แตกต่างกัน ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับประเภทของข้อมูลที่จะต้องเก็บรวบรวม เหตุผลในการจัดเก็บ แหล่งข้อมูล และวิธีการจัดเก็บระบบงานโดยกำหนดตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในการนำเสนอความคิดที่ได้ไปสู่การปฏิบัติร่วมกันเป็นทีม ขั้นตอนและแนวทางส่งเสริมในข้อนี้สอดคล้องกับ เกร็ก (Gregg 1957 : 274-316) ได้กล่าวว่า การตั้งคำถามมีความสำคัญต่อการบริหารงานทุกประเภท ถ้าขาดการวางแผนกิจกรรมนั้นจะไม่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่ง สหรัฐอเมริกา (American Association of Administrators. 1955 : 17) กล่าวว่า การตั้งคำถามเป็นความพยายามที่จะให้การปฏิบัติงานตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ จึงได้กำหนดงานที่จะต้องทำวิธีที่จะทำและจุดมุ่งหมายของการทำงานแต่ละอย่างไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กร

2. การให้ความสำคัญแก่ความคิดที่หลากหลาย มีรายการที่เป็นไปได้ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติดังนี้ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนสามารถคิดริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนางานและพัฒนาองค์กร เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนนำเสนอประเด็นความรู้ใหม่ ๆ มาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนพัฒนางาน และร่วมอภิปรายกัน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติงานได้จริง ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้พัฒนาตนเอง โดยเข้ารับการศึกษา ฝึกอบรม ประชุมสัมมนา อยู่เสมอ แนวทางการส่งเสริมในข้อนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สมใจ อุ่นสำราญ (2546 : 36) กล่าวว่า ในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมนี้ ปัจจัยที่มีความสำคัญได้แก่ ความพึงพอใจในทีมซึ่งสามารถสร้างได้โดยการเปิดกว้างทางความคิดและมุมมอง สร้างคุณค่าของทีมให้อยู่เหนือกว่าคุณค่าของบุคคล และสร้างทีมให้เป็นที่ผสมผสานกันของสมาชิก ส่งเสริมให้มีการพูดคุย ถกเถียง ซักถามกันอย่างกว้างขวาง เปิดโอกาสให้คนได้ใส่ใจความคิดเห็นของเขาลงไปในพื้นที่เป้าหมาย และกระบวนการทำงาน ขององค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกิจกรรมกันเป็นทีม ใช้การเรียนรู้ในทีมช่วยสร้างสรรค์ความเชื่อ ค่านิยม เป้าประสงค์ และโครงสร้างขององค์กร ตลอดจนสร้างความสมดุลระหว่างงาน ที่ทำกับการเรียนรู้ในขณะที่ทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 66) ได้กล่าวว่า ความคิดเชิงระบบเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งสำหรับทุกองค์กรที่จะต้องตระหนักถึงความเป็นระบบไว้อยู่

ตลอดเวลา จะทำหรือเปลี่ยนอะไรก็ต้องทำหรือเปลี่ยนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ดิค แม็คคาน (Dick McCann) ได้ให้แนวคิดที่ว่า ความหลากหลายทางความคิดเป็นหนึ่งใน การให้ ความสำคัญกับการศึกษาถึงปัญหา มีการมองจากหลายแง่มุมอย่างไรก็ตามการมองที่แตกต่างกันก็คือ ความขัดแย้ง อาจนำไปสู่การไม่เห็นด้วย ซึ่งสมาชิกในกลุ่มจึงต้องมีผู้บันทึกรายงานผลการทำงาน ผู้ให้คำปรึกษา มีนักสร้างสรรค์งาน นักคิด นักผลิตผลงาน นักปรับปรุงและพัฒนางานใหม่ ๆ มี ผู้สำรวจ ผลการทำงาน ผู้สนับสนุนการทำงาน นักประเมินวิเคราะห์งาน รวมทั้งจะต้อง เป็นผู้มี ความเชื่อมั่นในตนเองสูงเพื่อที่จะวินิจฉัยสั่งการได้ และสอดคล้องกับ หอมจันทร์ กงชนะ (2547 : 20) กล่าวว่า การมีแบบแผนของความคิด หมายถึง การที่บุคคลมีแบบแผนของความคิด ที่พร้อมจะรับรู้สภาพของตนเองและหน่วยงาน แล้วปรับเปลี่ยนความคิดและความเชื่อของตนเอง ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กรและสถานการณ์ปัจจุบัน เข้าใจงานเชื่อมโยงตำแหน่งที่ตนเอง อยู่กับภาพรวมขององค์กรได้ เป็นบุคคลที่ไม่ชอบอยู่นิ่งทางความคิด คิดทำสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ ๆ เสมอ หมั่นทบทวนพันธกิจขององค์กร ติดตามประเมินผลสิ่งที่ตนเองทำสม่ำเสมอ เปลี่ยนแปลง ระบบงานรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประเมินผลสิ่งที่ทำเสมอ ๆ มาพัฒนาองค์กร ตลอดจนปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

3. การสื่อสารให้ทราบทั่วกัน มีรายการที่เป็นไปได้ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ ปรับแนวคิด วิธีการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษา และเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง จากสื่อต่าง ๆ เช่น อ่านหนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ หรือศึกษาทาง Internet จัด ให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรใน โรงเรียน ให้ก้าวไปสู่จุดหมาย และความสำเร็จที่ตั้งไว้ และนำประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณา มา ทบทวนร่วมกัน เป็นประจำ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดิค แม็คคาน (Dick McCann) ได้

ให้แนวคิดว่า การติดต่อสื่อสาร คือการเชื่อมโยงประสานงาน ชักจูงสมาชิกภายในทีมปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงเป็นไป ตามวัตถุประสงค์ การติดต่อสื่อสารในทีมอย่างมีระบบเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดี หาก มีการติดต่อสื่อสารกันจำเป็นต้องคำนึงถึงรายละเอียด ทิศทางในอนาคต และการรับข้อมูล การรับรู้ ข้อมูลจำเป็นจะต้องรับข้อมูลด้วยความระมัดระวัง ว่าใครพูดอะไร ถามอะไร เพื่อจะได้ข้อมูลที่ ถูกต้อง การชี้แจงข้อมูลให้ทีมร่วมกันแก้ไขปัญหา รวมทั้งการชี้แจงหรือนำเสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหาให้แก่ทีม ผู้นำทีมจำเป็นต้องนำมาใช้ในการถ่ายทอดสู่ทีม หรือเมื่อรู้ว่าปัญหาคืออะไร จะ แก้ไขปัญหาอย่างไร และสามารถทำให้คนในทีมปฏิบัติตาม และสอดคล้องกับ อกันตรี รอดสุทธิ (2541 : 19-20) กล่าวว่า การสนทนาเป็นวิธีช่วยสมาชิกให้เป็นตัวแทน เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมใน

ความคิดและกลายเป็นผู้สังเกตการณ์ความคิดของสมาชิก โดยแยกความคิดของตนเองเพื่อเตรียมรับความคิดของผู้อื่นในกลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลง เป็นการสนทนาเชิงสร้างสรรค์ และลดการโต้แย้ง การสนทนาจะช่วยพัฒนาให้กระบวนการคิดละเอียดยิ่งขึ้น และการอภิปรายเป็นการนำเสนอ ความคิดเห็นของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยน มีการตัดสินใจและให้ความสำคัญในการหาข้อสรุปเพื่อนำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม การอภิปรายมีความจำเป็นควบคู่กับการสนทนา ในการนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

4. การตรวจสอบการเรียนรู้ รายการที่เป็นไปได้ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัตินี้ มีการแจ้งผลการดำเนินงานให้ทุกคนในโรงเรียนทราบทั่วกัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียน ทบทวนการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดิค แม็คคาน (Dick McCann) ได้ให้แนวคิดว่าการตรวจสอบการเรียนรู้ เป็นการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง แก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น ในการประชุมแต่ละครั้ง หรือในการประชุมต่อไป ควรมีการทบทวนคำถามทางเลือกในการปฏิบัติ มีการสื่อสารทั่วถึงหรือไม่ เพื่อให้ทุกคนในทีมทราบผลการดำเนินงาน ปัญหาที่เกิด รวมทั้งความก้าวหน้าของงานที่ทำ สอดคล้องกับแนวคิดของ แคมเบลและคณะ (Campbell and others, 1986 : 145-150) กล่าวว่า กระบวนการบริหาร การประเมินผลเป็นปัจจัยหนึ่งและเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่บ่งชี้วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ 2 ประการ คือ เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นอย่างไร บรรลุถึงเป้าหมายมากน้อยเพียงใด และเพื่อตรวจสอบว่าสถาบันนั้นได้รับการดูแลเอาใจใส่หรือบำรุงรักษาเอาไว้ดีเพียงใด และสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ ศิริ (2548 : 107) กล่าวว่า กิจกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขอย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมไปใช้ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และทุกสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนได้เห็นภาพและผลของการปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นสิ่งจูงใจให้ต้องการพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรสร้างความเข้าใจแก่ผู้บริหารโรงเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทักษะและเทคนิคในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรนำผลการวิจัยแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในการกำหนดเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จและแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทราบแนวปฏิบัติที่ส่งผลให้มีลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมที่มีคุณภาพต่อไป

2.2 จากการพัฒนาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การตั้งคำถาม การให้ความสำคัญแก่ความคิดที่หลากหลาย การสื่อสารให้ทราบทั่วกัน และการตรวจสอบการเรียนรู้ จึงน่าจะมียงานวิจัยที่ศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่นำแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมไปให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

2.3 ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เท่านั้น น่าจะมียงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษากลุ่มผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือระหว่างสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 กับสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นต่อไป